

și ancorarea în locul de baștină, acad. Tudor Vianu, în încheiere, a pus în lumină actualitatea lui Eminescu, prezența lui spirituală în lupta poporului nostru, alături de poporul nostru, în efortul lui de a-și construi o viață nouă.

Totuși, din intenția de a-l afirma pe Eminescu ca poet universal, de a demonstra cum versurile lui depășesc timpul și spațiul, conferința l-a abstractizat totodată, punind în mișcare pasiunea, căutările, înfrigurarea gîndirii, în sfîrșit, drama lui Eminescu într-un cadru rarefiat, în care legăturile concrete cu viața contemporaneității nu s-au făcut simțite.

Această scoatere a lui Eminescu din contingență s-a reflectat și în alegerea poeziilor. Recitalul a început sub semnul *Glossei* și s-a păstrat sub acest semn: de la *Melancolie* la *Mortua est*, de la *Venere* și *Madonă* la *Floare albastră*, tonalitatea serii de poezie s-a acordat cu osebire pe notele elegiace ale poetului. Eminescu a apărut aproape tot timpul îngîndurat și amar, ceea ce — să recunoaștem — reflectă numai o parte a geniului și simțirii sale. *Împărat și proletar*, plasată la sfîrșitul programului, a întîlnit un public obosit, după un efort de concentrare prea îndelungat.

N-am putea spune că Eminescu a fost restituit mereu la aceeași altitudine. Au citit sau au recitat peste douăzeci de actori și, în strădania de a ajunge la Eminescu, fiecare și-a angajat — firește — propria sensibilitate, propria capacitate de înțelegere. N-am asistat, astfel, la redarea lui Eminescu, unicul, ci la interpretarea lui, filtrată — rînd pe rînd — de înțelegerea Aurei Buzescu, a lui Ion Manolescu, a Mariettei Sadova sau a lui George Vraca. Și, în mare măsură, era normal să fie așa. Totuși, s-a simțit lipsa unei miini, a unei îndrumări sigure, care, fără să știrbească individualitatea interpreților, să unifice recitățile, să le dea timbrul unitar și unic al incomparabilului poet. Fiindcă, seara de poezie eminesciană n-a fost numai colorată de interpretări diverse, ci, am putea afirma că a fost ruptă în două jumătăți: pe de o parte, actorii maturi — aproape toți artiști emeriți și ai poporului — pe de alta, tinerii și foarte tinerii. Calitativ, disproporția a apărut evidentă, în ciuda excepțiilor, și recitalul a fost lipsit de omogenitate. (Ar fi fost poate mai oportun dacă „generațiile” s-ar fi alternat.)

Aparte aceste considerații critice, recitalul Eminescu a fost totuși un prilej de încintare a minții și a inimii. Și dacă toți cei care și-au dat contribuția merită felicitări și laude pentru strădania și respectul cu care s-au apropiat de Eminescu, cițiva

interpreți s-au ridicat la mari altitudini emoționale și expresive. Am admirat maniera clasică, ireproșabilă, în care Aura Buzescu a citit *Glossa*; dramatismul lecturii făcute de Ion Manolescu *Venerei* și *Madonei*; capacitatea personală a Mariettei Sadova de a recrea atmosfera *Melancoliei*; verbul amplu și forța lui George Calboreanu, care a citit *Umbra lui Dabija-Vodă*. Deosebit de valoroase în *Scrisoarea III*, a lui George Vraca, momentul bătăliei sau finalul, spus cu atîtă transparență lirică. Tot în prima parte a serii, Irina Răchițeanu a fost exemplară, plină de farmec, recitînd postuma *La fereastra dinspre mare*. Febril și ușor teatralizant, Emil Botta a spus totuși *Sarav pe deal* cu un sensibil avînt poetic.

Tinerii au strălucit mai puțin, dovedind încă o neîndestulătoare familiaritate cu versul. Remarcabil, totuși, efortul de memorizare al lui Ion Henter și al Ninei Diaconescu, care au recitat *Scrisoarea I*, respectiv *Luceafărul*. La rîndul lui, Iulian Necșulescu a rostit cu echilibrată expresivitate versurile din *Mortua est*. Laurii celei de a doua jumătăți a recitalului au fost însă net cîștigați de Elena Sereda, perfect timbrată pe cadența catrenelor populare *De ce nu-mi vii?*

Teatrul Național din București a avut o excelentă inițiativă și o primă manifestare ce-l angajează. Seria deschisă trebuie neapărat continuată. Așteptăm, pe curînd, seri închinete poeziei populare, celorlalți clasici, poeziei contemporane.

Contraserviciile unui turneu

„Decada”, pe lingă alte efecte bune, l-a avut și pe acela de a încuraja teatrele din regiuni să vină mai des în Capitală, în turnee de mai lungă sau mai scurtă durată. Nu s-ar putea susține că asemenea vizite semnifică neapărat o confruntare de prestigiu cu teatrele din Capitală, dar cînd aceasta se întîmplă (v. *Bunbury-Craiova*), e cu atît mai bine. În genere, însă, turneele ne fac mai degrabă să asistăm la progresele teatrelor respective, majoritatea tîngre, să le apreciem efortul de omogenizare și, uneori, chiar să asistăm la savuroase puneri în scenă (v. *Take, Ianke* și *Cadîr-Ploiești*).

Din păcate, *Strigoi*, prezentați în mod persistent (circa o săptămînă) de Teatrul de Stat din Pitești nu intră în seriile amintite. Fiindcă, s-o spunem franc, spectacolul piteștean e submediocr. Și a fost submediocr pentru că s-a resimțit lipsa regiei, lipsa de distribuție și chiar a decorurilor. Așa cum l-a conceput regizorul

Const. Dinischiotu, spectacolul a apărut foarte plictisitor, trenant, fără eroi și fără idei. Protagonistii, sub nivelul cerut de text: Paula Cutilza-Constantinescu e o actriță de talent; dar ce nevoie avea, de ce i-a venit apetitul să joace — acum — rolul doamnei Alving? La rindul lui, Vasile Constantinescu n-a dat o clipă viabilitate, pastorului Manders, singurii ce puteau fi ascultați cu oarecare interes fiind Tiți Petripop (Engstrand) și George Musceleanu (Oswald). Decorul lui N. Savin — mai ales confruntat cu cel de la spectacolul timișorean — ne-a făcut să credem că e rodul unui moment neinspirat, al unei clipe zgircite în spirit creator.

De ce a venit Teatrul de Stat din Pitești cu *Strigoii*? Il consideră un spectacol izbutit? Dacă e așa, n-ar fi rău să-și revadă criteriile de autoapreciere, mai ales când e vorba de un turneu în capitala țării (și nu numai în Capitală). Altfel, riscă să stîrnească efecte contrare bunelor intenții, să-și pricinuiască de fapt, contraserviciu.

Pe de altă parte, dacă piteștenii țin atât de mult la Ibsen, de ce au ales tocmai *Strigoii*, pentru care e limpede că n-au avut distribuție? Există un Ibsen mai viu, mai interesant, mai plin de sevă (și poate mai accesibil și ca distribuție a rolurilor): cel din *Brand*, din *Stilpii societății* sau din *Un dușman al poporului*. Dar ca să nu se creadă că vrem să ne impunem gustul personal, invităm pe toți iubitorii dramaturgului norvegian să consulte o părere mai autorizată cum e aceea a lui G. V. Plehanov, expusă în fundamentul lui studiu *Henrik Ibsen*. Iată un fericit prilej de a valorifica, în același timp, atît moștenirea unui scriitor clasic, cît și a unui critic marxist de valoare.

FI. P.

Apel indirect

Nu s-a terminat actul doi, finalul e pe aproape dar n-a sosit încă. Privești cu ochi înrouați agonia eroinei în brațele iubitului venit prea tirziu; sau te zguduie de ris văzînd cum situația comică s-a încurcat și mai rău spre neștiința celor incilciți în ea; ori te pătrunzi de un adevăr adînc, filozofic, pe care autorul ți l-a dezvăluit pe deplin de-abia acum, prin sentințele ultime ale unui personaj.

Ai vrea să te pierzi în reverie, ori în ilaritate, ori în oceanul adînc al emoției tragice, dar nu se poate. Peste sufletul vecinului de bancă bate un vînt rău. Freamătă, își umflă nările, își frînge mîinile, ritmează tacte misterioase cu blakeurile în parchet, se uită frecvent spre fundul sălii

dă riposte șoptite, enervate, soției care-l înghionțește discret dar necruțător cu cotul în deșerturile coastelor și, în cele din urmă, cînd a simțit că omul de la cortină își încordează mușchii pentru a trage de frînghie, sare ca un arc, se prăvălește peste tine și o rupe de fugă pe culoarul cu macheta roșie.

Enigma e de scurtă durată. Nu s-a terminat pauza și cetățeanul a revenit îmbrăcat în palton, cu căciula și șoșonii, cu blana nevastei pe un braț, cu paltonul și fularul copilului pe celălalt. Isi face loc încotoșmănit și asudat ca o cloșcă pe cui-bar, își cere scuze îmbujorat că te împinge, nu intră în scaun, ride stîngerit, ca să se încrutească numaidecît fiindcă a scăpat mînușile, se apleacă după ele, dîndu-se cu capul de spețeaza fotoliului din față, te roagă să te scoli, apoi încă o dată fiindcă i-ai prins coada hainei și încă o dată pentru că i-ai prins pantalonul și în sfîrșit ultima dată, fiindcă ți-a prins el ție surtucul, liniștindu-te în cele din urmă surizînd și trîntindu-ți în brațe bagajul care se întinde pe toate cele trei perechi de genunchi ale lor și ale tale.

Finalul spectacolului nu-l prinde nicio-dată pe locul lui. S-a interesat la rude ori cunoscuți cam pe unde se apropie piesa de sfîrșit și înainte ca biata cortină să apuce a se închide, se rostogolește disperat, trăgîndu-și familia după el, imbrîncind, ferindu-se, strigîndu-și peste capul oamenilor alți membri ai tribului aflați în sală, năvălind asupra ușilor de evacuare în caz de incendiu, rupînd clanțele, împingînd plasaotoarele care n-au prins a desface canaturile, răsufînd ușurat de-abia în mijlocul străzii și oprindu-se pentru a-și aranja pălăria strîmbă.

Dacă nu și-a scos la pauză bulendrele de la vestiar, merită să-l vezi la final gonind în salturi ca peste o pirloagă cu hîrtoape, bulucindu-se peste garderobă, urlînd la garderobiere, dînd coate în dreapta și în stînga, bătînd furios cu tinicheluța în marmură, încordat și ațîțat, gata să sară peste balustradă dacă nu i se dau cu precădere galoșii, zburătîcînd cu disperare paltoanele peste creștele și pălărele altora, trăgîndu-le cu dinții încheștați dintre trupurile îngrămădite, cum trage dulăul ciobănesc de beregata lupului, după ce i-a încăput între colți.

Tovarăși directori, directori adjuncți, șefi de sală, etc.: e adevărat, dumneavoastră n-aveți aici vină, dar faceți ceva ca să-l aduceți la limanul civilizației pe acest boșiman dezlănțuit. Făgăduiți-i ori aduceți-i tramvai la ieșirea din teatru, scurtați spectacolele, organizați un rînd la garderobă ca la garderobele tuturor teatrelor euro-